

Saulīte

Irēnes Karules stāsts
Andras Otto ilustrācijas



Pie Tāļa ciemos
atbrauca vecmāmiņa.
Agri no rīta Tālis ar
vecmāmiņu aizgāja
staigāt gar ezermalu.
Ezers bija gaiši
sidrabots.
„Es tev pateikšu savu
noslēpumu,” teica
Tālis. „Skaties ezerā!

No rīta koki
ūdenī ir tajā
pusē, bet
vakarā —
otrā pusē.
Tas ir mans
noslēpums.”



„Vai tu zini, kāpēc tu redzi kokus citā vietā?” jautāja vecmāmiņa. Tālis nezināja, bet vecmāmiņa zināja. „Tie nav koki, ko tu redzi ezerā. Tās ir koku ēnas,” teica vecmāmiņa un parādīja

Tālim, kur ir viņa paša ēna un kur ir koku ēnas.

Un viņa parādīja, kuŗā pusē

no rīta bija saulīte, — austrumos.

Pusdienas laikā, kad saule bija uzkāpusi debess pašā vidū, ēnu nekur nebija.

Bet vakarā, kad saule krāsojās sarkana un meta platu, sārtu ceļu pa ezera vidu,



koku ēnas ezerā atkal bija gaŗas. Tikai tās nu bija otrā pusē.

„Skaties, kur koki sarkanā ūdenī,” atkal rādīja Tālis.

„Un skaties, cik gaŗa tagad ir Tāļa ēna pāri ceļam,” rādīja vecmāmiņa.

„Un tās tur ir koku ēnas, kur saulīte iet gulēt, — riet rietumos. Arī Tālim drīz būs jāiet gulēt.”

„Ar labu nakti, saulīte! Ar labu nakti, koki ezerā,” teica Tālis.



Skolotāju / vecāku lapa

Virsraksts: Saulīte

Autors: Irēne Karule

Ilustrators: Andra Otto

Līmenis

LIX: 26

Valodas līmenis: A1

Piemērotais vecums: 2.-4. klase

Vārdu saraksts

Pamata vārdu krājums

agri	<i>early</i>
atkal	<i>again</i>
ceļš	<i>road</i>
debess	<i>sky</i>
ezers	<i>lake</i>
gaišs	<i>light</i>
gaŗš/-a	<i>long</i>
iet gulēt	<i>to go to sleep</i>
jautāt	<i>to ask</i>
kāpēc	<i>why</i>
kāpt	<i>to climb</i>
koks	<i>tree</i>
krāsot	<i>to paint</i>
laiks	<i>time</i>
nekur	<i>nowhere</i>
plats/-a	<i>wide</i>
rādīt	<i>to show</i>
rīts	<i>morning</i>
saule	<i>sun</i>
savs/-a	<i>my</i>
staigāt	<i>to walk</i>
teikt	<i>to say, to tell</i>
ūdens	<i>water</i>
vakars	<i>evening</i>
vecmāmiņa	<i>dimin. of grandmother</i>
vidus	<i>middle</i>
vieta	<i>place</i>
zināt	<i>to know</i>

Paplašinātais vārdu krājums

austrumi	<i>east</i>
atbraukt ciemos	<i>to come visit</i>
ezer mala	<i>lakeside</i>
ēna	<i>shadow</i>

noslēpums	<i>secret</i>
otrā pusē	<i>on the other side</i>
pusdienas	<i>lunch</i>
rietēt	<i>to set (as in the sun)</i>
rietumi	<i>west</i>
sārts	<i>rosy</i>
sidrabots	<i>shades of silver</i>
tajā pusē	<i>on that side</i>

Pārrunu jautājumi

- Kur tava vecmāmiņa dzīvo?
- Kas ir noslēpums?
- Vai ir labi un slikti noslēpumi?
- Ko tu dari no rīta; pusdienlaikā; vakarā?
- Kas ir ēna?
- Kad tu redzi savu ēnu?
- Kad ēnas ir visgaŗākās?

Nodarbības stundā

1. Uzzīmē ēnu! - 1. uzdevums
2. Ēnu figūras - 6. uzdevums

Uzdevumi / Darba lapas

1. Prievārdi - 2. uzdevums
2. Lietvārdi un īpaŗības vārdi - 3. uzdevums
3. Atpazīsti un izmanto lietvārdus! - 4. uzdevums

Rakstu darbi

1. Ēnas - 5. uzdevums

Runas vingrinājumi

1. Atstāstījumi - vispārējā nodarbība



Uzzīmē ēnu!

Pārrunā ar skolas biedriem un skolotāju, kas ir ēna, un uzzīmē kāda klasesbiedra ēnu!

Kas nepieciešams?

1. Saulains laiks
2. Lieli asfalta krītiņi („sidewalk” chalk)
3. Lampa

Kas jādara?

Telpā:

1. Skolotājs pārrunā ar skolēniem, kas ir ēna un kas nepieciešams, lai rastos ēna.
 - a. Skolotājs atgādina, ka nekad nedrīkst skatīties tieši saulē.
 - b. Saule rada ēnu.
 - c. Mums katram ir sava ēna.
 - d. Ja saule spīd, tad ēnas būs redzamas.
 - e. Bez saules ēnu nebūs.
 - f. Ēna rodas, kad kāds objekts (vai cilvēks) atrodas starp sauli un zemes virsmu.
2. Skolotājs paskaidro, ka skolēni ies ārā un meklēs dažādas ēnas, un arī uzzīmēs ēnu.
3. Skolotājs lūdz kādu skolēnu nostāties klases priekšā, lai parādītu, kā tiks zīmēta ēna.
4. Skolotājs ieslēdz lampu un izslēdz apgaismojumu telpā, tad lūdz pārējiem skolēniem novērot, kur parādījusies stāvošā skolēna ēna.
 - a. Skolotājs paskaidro, ka saule, tāpat kā gaisma, kas nāk no lampas, veido priekšmetu un cilvēku ēnas. Tiek pārrunāts ēnas novietojums.
 - b. Skolotājs demonstrē, kā, sekojot ēnas kontūrai, tā būs jāapvelk ar krītiņu.
 - c. Skolotājs paskaidro, ka ārā katrs skolēns apvilks ar krītiņu sava klasesbiedra ēnas kontūru uz zemes.

Ārā:

1. Skolēnus sadala pa pāriem un iedod katram krītiņu.
2. Skolēni nostājas dažādās vietās automašīnu stāvvietā vai uz ceļa.

3. Skolēni nostājas tā, lai rastos ēna.
4. Vispirms skolēns apvelk savu pēdu kontūru ap apaviem. (Šis ir svarīgi, ja vēlāk nolemts nākt ārā citā dienas laikā, lai novērotu, kā mainīsies ēnas atrašanās vieta.)
5. Tad pirmais skolēns apvelk sava pāra ēnas kontūru ar kritiņu.
6. Pēc tam skolēni samainās lomām, un otrais skolēns veic tās pašas darbības.

Ja iespējams, skolēni atgriežas ārā pēc pāris stundām.

1. Skolotājs paskaidro, ka skolēni ies ārā vēlreiz un atkal apvilks sava partnera ēnas kontūru.
2. Skolotājs noskaidro skolēnu viedokli par to, kur vēlāk atradīsies ēnas.
3. Skolēni sameklē savas iepriekš zīmētās ēnas un atkal nostājas savu apavu kontūrās.
4. Skolēna pārinieks apvelk stāvošā skolēna ēnas kontūru.
5. Skolēni samainās, un otrais skolēns veic tās pašas darbības.
6. Skolotājs ar skolēniem pārrunā ēnu novietojuma atšķirības.



Prievārdi

*Atrod stāstā un ievieto uzdevumā vārdus, kas
biedrojas ar konkrētajiem prievārdiem!*

1. Pie _____ ciemos atbrauca vecmāmiņa.
2. Tālis ar _____ aizgāja staigāt gar _____.
3. No _____ koki ūdenī ir tajā pusē.
4. Un viņa parādīja, kurā pusē no _____ bija saulīte.
5. Saule meta platu, sārtu ceļu pa _____ vidu.
6. Nu skaties, cik gaŗa tagad ir Tāļa ēna pāri _____!



Lietvārdi un īpašības vārdi

Uzraksti katru lietvārdu raksturojošu īpašības vārdu!

1. mīla vecmāmiņa
2. _____ rīts
3. _____ ezermala
4. _____ ezers
5. _____ noslēpums
6. _____ koki
7. _____ ēnas
8. _____ saule
9. _____ debesis
10. _____ vakars
11. _____ ceļš
12. _____ ūdens



Atpazīsti un izmanto lietvārdus!

Vispirms apvelc visus lietvārdus un pēc tam iesaisti tos teikumos!

vecmāmiņa	staigāt	ezermala	teikt	gaišs	es
ezers	koki	saule	tu	zināt	ēna
Tālis	debess	vidus	vakars	krāsot	mest
sarkans	ceļš	ūdens	gulēt	kur	rādīt

1. Mūsu ezeram ir gaŗa _____.
2. Vai tava _____ pusdienlaikā ir gaŗa vai īsa?
3. Mana _____ dzīvo lielā pilsētā.
4. Mana brāļa vārds ir _____.
5. Vasarā _____ ir viskarstākā.
6. Pie manas mājas aug lieli _____.
7. Šodien _____ ir tik ļoti zila.
8. Ko tu dari, kad nāk _____?
9. _____ uz vecmāmiņas māju ir ļoti līkumains.



Ēnas

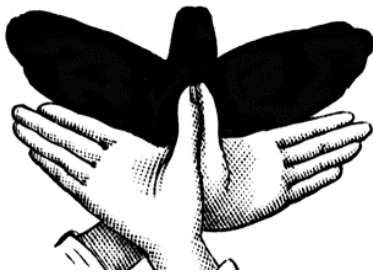
Uzraksti stāstu par attēlā redzamajām ēnām!





Ēnu figūras

Vingrinies ar rokām veidot ēnu figūras!



Taurenis



Zaķis



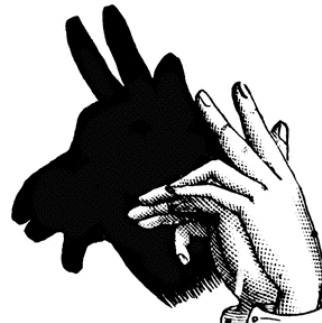
Kamielis



Vilks



Zoss



Kaza

Atstāstījumi

Atstāstījumi var būt vienkārši, pilnīgāki vai izsmeļoši.

Vienkārši atstāstot stāstu, skolēns:

- identificē un atstāsta notikumus stāsta sākumā, vidū un beigās tādā secībā, kādā tie notiek;
- apraksta laiku un telpu, kurā stāsts notiek;
- pastāsta par galvenajiem tēliem;
- identificē problēmu un problēmas atrisinājumu.

Pilnīgāk atstāstot stāstu, skolēns:

- identificē un secībā atstāsta stāsta notikumus un faktus;
- stāsta par laiku, telpu un tēliem;
- veido secinājumus, lai aprakstītu trūkstošo informāciju;
- identificē un atstāsta notikumu cēloņus un to, kā tie ietekmē stāsta norisi.

Izsmeļoši atstāstot stāstu, skolēns:

- identificē un secībā atstāsta stāsta notikumus un faktus;
- veido secinājumus, lai izstāstītu trūkstošo informāciju;
- identificē un atstāsta notikumu cēloņus un to, kā tie ietekmē stāsta norisi;
- apraksta stāsta tēlus un tēlu motivāciju;
- novērtē stāstu.

Saule un mēness

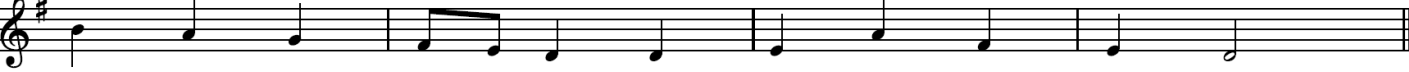
Latviešu tautas rotaļa

♩ = 110



Ne - gu - li, sau - lī - te, ā - be - ļu dār - zā!

5



Ne - gu - li, sau - lī - te, ā - be - ļu dār - zā!

Neguli, saulīte, ābeļu dārzā, – 2 x
Mēnesis izgāja malējas meklēt! – 2 x

Bēdz, bēdz, saulīte, mēnesis dzenas! – 2 x
Jau drīz saulīte mēneša rokās. – 2 x

Jurjānu Andreja "Latvju tautas mūzikas materiāli" 4.grāmata "1. Rotaļu un dziedamo deju meldijas, 2. Tautas instrumentu meldijas": Rīga, 1912, Nr.5. Rotaļu dziesma. Pierakstīja J.Palevičs Liepājas apgabalā. Tekstā tiek ņemtas vērā izdevuma raksta īpatnības.

"Izdarīšana: Rotaļnieki sastājas riņķī, sažeras rokās, iet un dzied pirmos divus pantus. "Saule" un "mēness" iet ārpus riņķa līdz. Pie vārdiem "bēdz, bēdz saulīte" rotaļnieki apstājas uz vietas un "mēness" dodas saulītei pakaļ, kura jo uzmanīgi bēg ap riņķi. 4.pants jādzied tik ilgi, kamēr "saulīti" noķer. Tad viņu vietā stājas citi un rotaļa sākas no jauna, "- A.Jurjāns.

Rotaļas teksts un apraksts:

<http://www.music.lv/MIDI/default.htm>

Meklēšanas logā jāievada daži teksta vārdi, lai atrastu nepieciešamo rotaļu.

Rotaļas gaita videoierakstā:

<https://www.youtube.com/watch?v=nBinVQz3zLw>